

Učinkovita raba energije v gospodinjstvih

Na kakšne načine lahko posamezno gospodinjstvo varčuje z energijo?

Eden izmed največjih problemov pri vsej stvari je ravno beseda “varčevanje”, ki v tem kontekstu ne le da ni najbolj primerna, ampak je celo zavajajoča. Vedno nas asociira na nekakšno odpovedovanje. Ljudje se neradi odpovedujemo in zato tudi do “varčevanja z energijo” nimamo najboljšega odnosa. Za problematiko, o kateri govorimo, je zato veliko bolj primeren izraz “učinkovita raba energije”. Energije ni nikoli v izobilju, zato jo moramo izrabljati učinkovito. Poudariti je treba, da tu ne gre le za olupševalnico, s katero bi potolažili in v nekem smislu prelisičili ljudi. Če nam uspe energijo izrabljati učinkoviteje, kot smo to počeli do sedaj, se nam ni treba odpovedati ničemur. Nasprotno. Z učinkovito rabo energije privarčujemo denar, ne da bi se morali pri tem odpovedati kakršnemu koli ugodju. Varčevanje je beseda, ki se nas drži še iz bivšega političnega sistema, ko smo živeli z redukcija-

mi električne energije in sploh varčevali vsepovprek. Novi časi zahtevajo nove pristope.

Kateri pa so ti novi pristopi? Na kakšen način se je potrebno lotiti problematike?

Energetski kolač je sestavljen iz treh segmentov: *promet, industrija* in *široka raba*. Problem te zadnje kategorije je v tem, da jo vsi uporabljajo kot nekakšen “smetnjak”, kamor zmečemo vse, česar ne razumemo ali pa je zelo težko obvladljivo. Učinkovita raba energije v gospodinjstvih je prav gotovo ena izmed teh težko obvladljivih stvari. Vzroka za to sta razdrobljenost in heterogenost segmenta. To pomeni, da se problema ne moremo lotiti z nekakšnim centralnim načrtom, prav tako ne moremo pričakovati hitrih in zanesljivih rezultatov. Jasno pa je, da se stvari tudi na tem področju dajo popraviti. Preden lahko začnemo govoriti o tem, kaj lahko za učinkovito rabo naredi posamezno gospodinjstvo, moramo vede-

ti, kaj lahko na tem področju naredi država. Pred političnimi spremembami je bila *energetska oskrba* oz. stran ponudbe kot nekakšen velik slon, *učinkovita raba* oz. stran povpraševanja pa mala miš. Energetska oskrba, torej ponudbena stran, se je držala in se še vedno drži osnovnega načela: več ko proizvedemo, več prodamo in tako tudi več zaslužimo. Energija mora biti vedno na razpolago in ponudbena stran to zagotavlja. S tem ni prav nič narobe. Ponudbena stran torej ni tista stran, za katero bi država morala poskrbeti, pač pa se država in s tem tudi naš Energetsko svetovalni projekt – ENsvet trudi, da bi povečala prej omenjeno miš, torej stran povpraševanja. To pomeni, da je treba izobraziti in osvestiti porabnika energije. Doseči moramo, da bo miš postala enakovreden sogovornik s slonom. Le če se bosta oba dela sistema obnašala racionalno, bo to lahko pomenilo napredek celote. Tako pride do tega, da je pri nas cena energije edini regulator učinkovite rabe. Ker je energije “dovolj”, na lokalni ravni kakšne posebne potrebe, da bi z njo ravnali učinkovito, ni. A le zato, ker je edini regulator cena. Upoštevati bi bilo treba tudi varnost oz. zanesljivost oskrbe z energijo in njeno kakovost; čistejša energija bo zahtevala veliko manjše vzdrževalne stroške. Tako pridemo do varovanja okolja, o katerem se danes pri nas kar precej govori, a smo še vedno tiho vse do takrat, ko se nam iz sosedovega dimnika pokadi naravnost pred nos. Tudi smeti nas ne motijo, dokler se nam ne nakopičijo pred vrati. Statusni simboli so danes v Sloveniji vse kaj drugega kot pa učinkovita raba energije. Tu mora vskočiti država s spodbujevalnimi ukrepi (podpiranje novih tehnologij, ki še niso v splošni rabi), pametnim subencioniranjem in izobraževalnimi programi. Le tako bo “stran povpraševanja” dozorela in govoriti bomo lahko začeli o učinkoviti rabi.

Pregovorni Zahod je seveda pred nami tudi v tem pogledu. Se moramo zgledovati po njem?

Da in ne. Da zato, ker sta stopnji osveščenosti in izobraženosti tam resnično na višji ravni. Ne pa zato, ker tisto, kar oni za osveščanje in izobraževanje počno tam, ni v celoti aplikativno na naše razmere. Pri reševanju problema moramo zato upoštevati našo specifiko in strategije reševanja tega problema prilagoditi njej. Če se spet izrazim metaforično: banana pri nas sicer raste, a je neprimerno dražja kot pa slovenska hruška, ki je poceni in daje dobre rezultate.

Kakšno vlogo imajo pri vsem tem mediji?

V Sloveniji bi morali imeti večjo, kot pa jo imajo. Naš projekt ENsvet se v glavnem promovira po neformalnih poteh, saj so oglašili v medijih sorazmerno dragi in imajo zelo omejen učinek. Tudi če bi bilo denarja več, oglaševanje ne bi bilo dovolj, saj tu ne gre za prodajo nekega izdelka, temveč za spreminjanje splošnega prepričanja ljudi. To je treba početi zelo dolgo in po kapljicah. Ničesar se ne da napraviti na silo in naenkrat. Poudariti gre tudi to, da “energija” danes ni “glavna tema”, ker pogovor, kot smo že rekli, pri potrošniku ne igra pomembne vloge. Je pa “glavna tema” zato okoljevarstvo, ki izvira iz prestrašenosti ljudi. Ljudi veliko bolj prevzamejo posledice učinka tople grede kot pa naprimer to, kako z izolacijo hiše prihraniti nekaj toplote. To je priložnost, da ob ekološki problematiki uspešno propagiramo tudi učinkovito rabo energije. Sodelovanje med državnima sektorjema za gospodarstvo in pa okoljevarstvo trenutno temelji le na posameznih akcijah. Kakih strategij ni, bi pa bile potrebne.

Kaj pa šolstvo?

Šole svoje delo opravljajo, vendar bo prepozno, če bomo čakali na "osveščence" še deset let. Začeti je treba zdaj, to pa lahko naredijo samo ljudje, ki so danes aktivni.

Videli smo, kaj lahko naredi država. Kaj konkretno pa lahko stori posamezno gospodinjstvo?

Začnemo lahko z zatesnjevanjem oken in vrat (do 20 % prihranka toplote), izolacijo sten in podstrešij, izolacijo ogrevalnih cevi, ustreznim senčenjem oken (poleti). Veliko lahko naredimo že z enim samim drevesom, ki je posajeno na pravem mestu. Poleti zmanjša potrebo po umetnem hlajenju, pozimi, ko mu odpade listje, pa sončno svetlobo prepušča in greje notranjost. Danes se veliko govori in piše o novih tehnologijah za učinkovito in okolju prijazno energijo: sončni kolektorji za zagotavljanje tople vode in elektrike (fotovoltaika), izkoriščanje biomase, predelave najrazličnejših odpadkov in nenazadnje izkoriščanje energije vetra. Vsem tem tehnologijam je treba na široko odpreti vrata, ne pa pričakovati, da bodo že danes prinašale kake velike rezultate. Ministrstvo za gospodarske dejavnosti in njegova na novo ustanovljena Agencija RS za učinkovito rabo energije poleg energetskega svetovanja, o čemer več malo kasneje, subvencionira tudi končnega uporabnika: V prvi, testni fazi subvencionira 3000 gospodinjstev, večinoma enodružinskih hiš. 12 milijonov SIT (10.000 SIT na gospodinjstvo) je namenjenih **zatesnjevanju obstoječih oken**, prav tako 12 milijonov (največ 28.000 SIT na gospodinjstvo) **izolaciji obstoječih podstrešij** in 11 milijonov SIT (največ 5.500 SIT na gospodinjstvo) **nastavitvi in kontroli oljnih gorilnikov pri kotlih za centralno ogrevanje**. 60 milijonov SIT je namen-

jenih subvencioniranju investicijskih projektov obnovljivih virov energije. Sem sodijo prej omenjene nove tehnologije. Za gospodinjstva pride v poštev subvencioniranje izgradnje sončnih kolektorjev za pripravo tople vode in izgradnja zimskih vrtov. Druge tehnologije, kot je na primer fotovoltaika, so za posamezno gospodinjstvo še predrage. Zanimiv je tudi projekt "samoizgradnje kolektorjev za pripravo tople vode", ki ga ministrstvo spodbuja že dve leti: uporabnikom je zagotovljena skupna nabava materialov, orodje, projektni napotki, kontrola pri izdelavi ... Največja prednost omenjenega je, da uporabnik sistem dobro pozna ter ga lahko tako sam vzdržuje in racionalno izrablja. In če se vrnem na vaše vprašanje: pameten posameznik bo znal izrabiti omenjeno državno pomoč.

Kje konkretno lahko posameznik dobi informacije?

Za to bodo skrbele, in že skrbijo, naše energetske svetovalnice za občane v 21 krajih Slovenije. Projekt je zasnovalo in finančno podprlo Ministrstvo za gospodarske dejavnosti (Agencija RS za učinkovito rabo energije), izvajalec pa smo mi, Gradbeni Inštitut ZRMK. S temi svetovalnicami bomo pokrili celo Slovenijo. Vsak prebivalec ima sedaj do najbližje največ 20 kilometrov. Naša energetske svetovalna služba nudi brezplačno in neodvisno svetovanje o:

- izbiri ogrevalnega sistema in ogrevalnih naprav
- zamenjavi ogrevalnih naprav
- zmanjšanju porabe goriva
- izbiri ustreznega goriva
- toplotni zaščiti zgradb
- izbiri ustreznih oken, zasteklitve
- sanaciji zgradb z namenom zmanjšati rabo energije
- uporabi obnovljivih virov energije

– uporabi varčnih gospodinjskih aparatov ...

Danes je svetovanje še brezplačno, v prihodnje pa bo država plačala le še del stroškov, preostalo pa bo moral svetovanec plačati sam. S tem bo velik del odgovornosti prešel na svetovalca. Ko bodo ljudje ugotovili, da se obisk energetske svetovalnice izplača, bomo postali svetovalni servis, del trga storitev. Danes letno obišče naše svetovalnice okoli 2000 ljudi. To število hočemo seveda povečati, zato se udeležujemo vedno več sejmov; sejma energetike v Mariboru, nameravamo pa tudi na Alpe Adrio ...

Več informacij o "ENsvet" lahko najdete tudi na Internetu preko <http://gcs.gi-zrmk.si/Svetovanje/Default.htm> (o smotni rabi energije na splošno pa preko <http://gcs.gi-zrmk.si/Publicistika/Publikacije.html>) ali pa na telefonski številki 061 16 82 345.

Iztok Stržinar